

Tina Živa Kopecká:

Hinduismus jako religionistický koncept

(opponentský posudek magisterské práce)

Práce se zabývá velmi náročným tématem, předpokládajícím rozsáhlé znalosti obecných i zvláštních přístupů religionistiky i dalších antropologických a historických věd. Tématu se v jeho specifičnosti u nás již krátce dotkl M. Fárek (2006), práce T. Ž. Kopecké je však jako první propracována do hloubky a šíře, z nichž lze vyvodit i určité - byť explicitně neuvedené - představy směřující do budoucnosti. Hledá řešení otázky nejednotné sociální a náboženské identity označované od doby britského *rádže* paušální nálepkou *hinduismus*. Autorka se vyrovnává s otázkou pojetí náboženství, obecně a zvláště v indických dějinách, a pak sleduje vývoj konstruktů v akademickém diskursu, poznamenaném orientalismem, a v živé indické realitě. Velkou pozornost věnuje fenoménu kastovníctví, zvláště výkladu, který mu dává L. Dumont, a jeho kritice.

Heuristický základ práce představuje použitá literatura (asi 150 titulů), zahrnující nejvýznamnější odborné publikace k tématu samotnému i k jeho obecné reflexi. Jde v naprosté většině o publikace v angličtině. V několika prepisech hinduistických pojmů do písma *dévanágarí* autorka nřznačuje, že jí není cizí ani problematika sanskrtu. Jako opoment se však nemohu zdržet povzdechu, že použitá literatura nezahrnula významné kvalitní práce od českých autorů o hinduismu (D. Zbavitel, K. Werner), případně obecně o historickém vývoji pojetí náboženství (T. Halík aj.).

Práce je psána kultivovaným jazykem, svědčícím o autorčině erudici. Je zde patrná snaha o jazykovou čistotu i v užívání velkých písmen (Brahmín, brahmín aj.), někdy však, byť nikoli často, se projeví vliv angličtiny, s jakým dnes u nás zápasí velmi mnohé české texty (např. Hindu tradice, Hindu identita). K jiným jazykovým nedopatřením patří psaní *puruša* s kroužkováním u (s nevhodným ů se ve studentských pracích setkávám často) nebo nesprávné psaní indických toponym (např. Lakhnaú, psáno chybně s. 55-6). Práce T. Ž. Kopecké se rozhodně dobře čte a i přes některé poklesky si zasluhuje vysoké ocenění.

K některým probíraným otázkám mám drobné, diskusní připomínky. Bohatě reflektovaný H. v. Stietenkron došel v diskusi s H. Kūngem až ke kvazi-monoteistickému představení *brahma* jako prapůvodního absolutního Jediného

(1997). V diskusích o zostřování postojů hinduistů vůči křesťanům - poté co platívali za tolerantní - jsem slyšel od indických křesťanských představitelů názor, že jde o semitizaci hinduismu. V diskusi o kastovníctví připomínám, že autorka de facto opomíjí známý etymologický výklad pojmu *varna*, původně „barva“.

Závěry, k nimž autorka dospěla, vyplývají přesvědčivě z práce a lze s nimi souhlasit, včetně poznatku, že užití každého konceptu je nutným zkreslením, ale jiný nástroj přístupu k realitě nemáme. Práci pokládám za velmi kvalitní a prospěšnou. Zdá se, že dnes v hinduistických komunitách rostou tendence k fundamentalismu, vyhrocovanému proti jinověrcům. Recenzovaná práce si zaslouží jednak publikování, jednak může sloužit jako užitečná průprava k potřebnému dialogu zaměřovanému k dobrému soužití na subkontinentě i v širším měřítku. Práce plně doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat jako výbornou.

V Praze 11. září 2009

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

HTF - religionistika